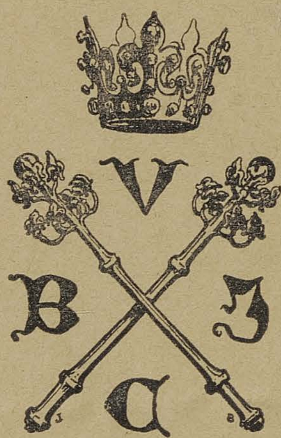

V
B J
C

06 1/2 p6+

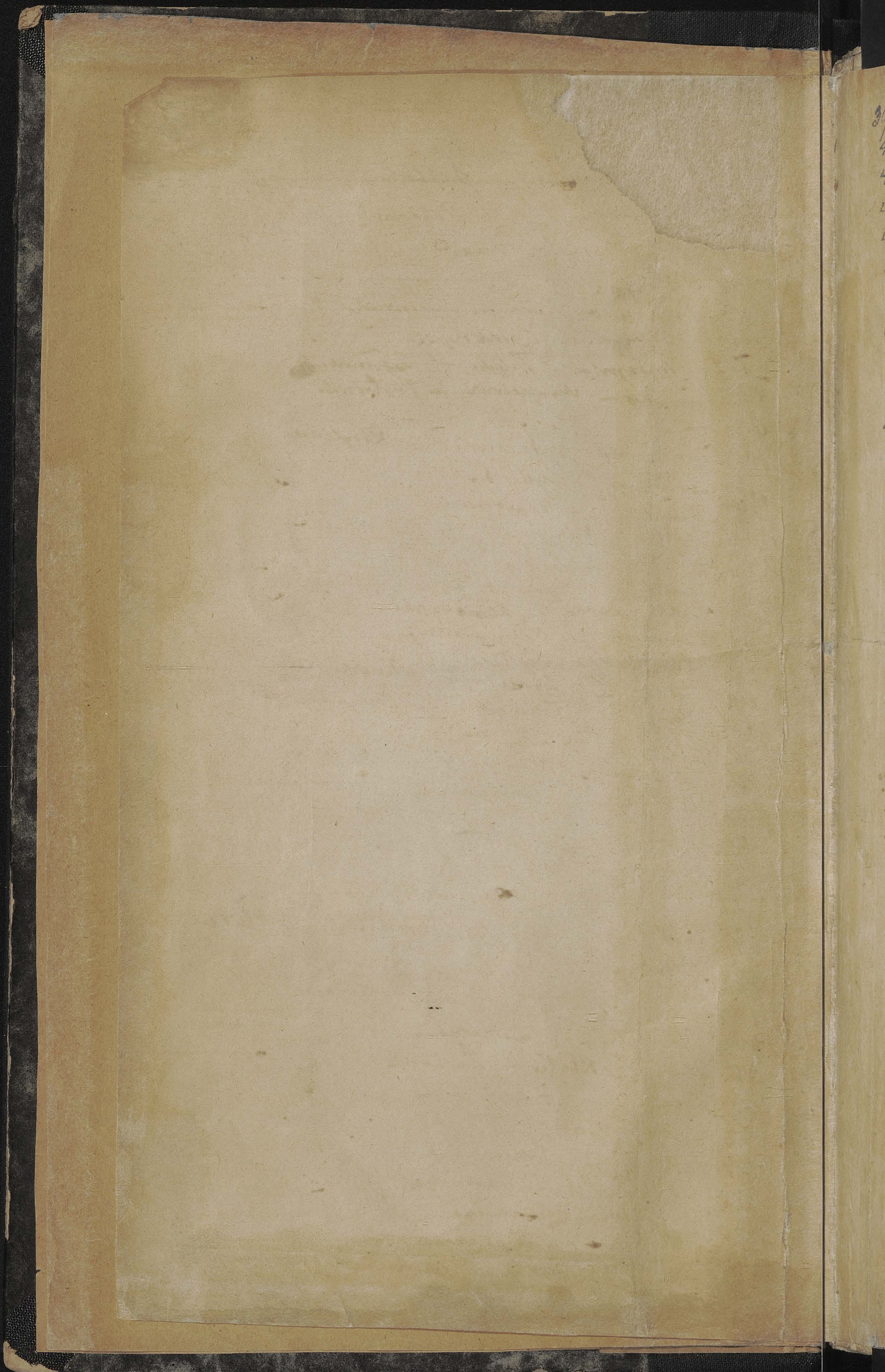
...ocesów III

...manus — Sollohub

...Sorocyna — Pańkowski — Chreptowicz

3. Pióro — Żaba.

4. Przyna.
5 Przysiecki. Zdziewski. Hornowski. Kazimierowicz.
6. Hoszowski — Zakrzewski
7. Wysocki — Terlecki — Zaborowski
8. Sanguszko — Mouszewicz — Piotrowski.
9 —— ——
10. Dominikanie — Szamocki — Kotyliński.
11 Czartoryski — Cystersi.
12. Smyski — Rembowski
13 Niemcewicz — Cystersi.
14 —— Rembowski
15 Rembowski — Czartoryski.
16. Świerzanowski — Rembowski.
17 Rembowski — Niemcewicz.
18. Smyski — Cystersi.
19. Basz — Zdanowicz — Kurcewski —
20 Chojecki Tomkowicz — Poziemkowska.
21 —— ——
22 Murawko — Kowneccy, Chojecki.
23. Chojecki — Jankiewicz — Bogusławski.
24. —— ——
25 [Chojeccy.
26. Tomkowicz — Chojecki.
27. Korsak — Laskarys — Tyszkiewicz — Plater.
28. Abramowicz. Laskarys. Horain.
29. Laskarys — Tyszkiewicz Horain.
30. Zabiełło — Laskarys —
31. Horain. Plater. Laskarys.
32. —— ——
33. Laskarysowie.
34. Laskarys — Makowiecki.
35 Radziwiłł — Laskarys.
36. Korsak — Laskarys.
37. Plater — Laskarys.
Juszkiewicz — Gorgonata — Sorokas
38 —

39 - Benedyktynki - Bukarewicz.
40. Bohrewicz - Wołłowiczówna -
41. — —
42 — —
43. Pękalski - Puciata.
44. Alexandrowicz. Kopelowicz. Domanicki - Tepter .
45 — —
46. Malesrewski - Bernardynki.
47 — —
48 — —
49. — —
50 - Łaniewski. Mokorecki.
51 — — Nowicewicz.
52. Urbanowicz - Mokorecki
53 Łaniewski - Mokorecki.
54. — —
55 Jelscy - Ćwiński.
56 Janowski - Wołodkowicz.
57. Oskierkowie - Sinkiewicz - Niezabitowski,
58 Tuchanowski. Sinkiewicz Oskierko Korsaye,
59. — —
60 — —
61 Niezabitowscy.
62 — — Sinkiewicz.
63 — —
64 — — Tuchanowski.
65 — — Wolan.
66 — —
67 — Tomaszewicz.
68 — —
Tomaszewicz
69. Oskierko.
70 Tuchanowski - Sinkiewicz - Oskierko.

REPLIKA

Panien Benedyktynek Wileńskich.

PRZECIWKO:

W. Jmć Panu Buharewiczowi Regentowi Grodzkiemu Mińskiemu

§.

WE DWOCH PUNKTACH:

Punkt Pierwszy: *Względem nikczemności Przywileju Juris Caduci, a za nim Dekretu Ziemskiego Mińskiego appellowanego, i kary za niewolną Prokuracyą tegoż Przywileju.*

§.

Przy[illegible] Juris Caduci przez W. Buharewicza w Roku 1778. 8bra 16. w Folwark Wiażyn niegdyś Jesmanowski Kadukowi nieuległy, że jest ad malla narrata wyprawiony, a przeto: że tegoż Folwarku, ani PP. Benedyktynkom odjąć, ani Buharewiczowi nadać niejest zdolnym, owszem, że sam upadać pospołu z Dekretem Ziemskim Min: powinien przy ukaraniu strony biorącey Kaduk, w takiey konkluzyi, nim się rzecz zamknie; wiedzieć nayprzód trzeba: kiedy? i jaki szafunek Przywilejow z przepisu prawa był wolny, a to dla tego żeby się jaśniey wydało, że Konstyt: 1726. nie dozwoliła Kadukow na Dobra Duchowne przed nastaniem swoim zapossydowanych.

§§.

W troiakim rodzaiu wolny był szafunek Przywileiow juris caduci w dobrach Ziemskich.

Pierwszy: Po zdraycach Oyczyzny i nie pełniących woyny, albo z placu oney zmykających ex fisco Dobr po nich pozostałych. Tak upewniają Konstytucye; *pierwsza* 1562. Titt: o karaniu występnych Fol: 620. *druga* 1565. Tit: Statut Alexandrow Fol: 681. *trzecia* 1576. Tit: o Dobrach Juris Caduci i Wakancyach Fol. 923. wszystkie Volum: 2do: toż Art: 3. z Roz: 1. tudzież Art: 1. z Roz: 2. *Czytać.*

Drugi: Szafunek Przywilejow Juris Caduci po bezpotomnych, kędyby krwi nie stało do 6smego pokolenia.

Trzeci: Po podanych Dobra posiadających, o tych dwóch rodzajach Przywilejow Juris Caduci, jaśnie opisuje Konst: 1588. Titulo o Kadukach.

Wolność zaś brania Przywilejow w takich przypadkach, za równo służyła Duchownemu, jak i Swieckiemu Stanowi. Tak taż sama Konst: 1588. dokładnie informuje. *Czytać oną vol: 2. Folio* 1209.

Równość też tey wolności nie inną była przyczyną, tylo, że równe było prawo dla Duchownych, jako i Swieckich; Nayprzód: w nabywaniu Dobr Ziem: jako nauczają Art: 41. z Rozdz: 3. i 2. z Rozdz: 8. Powtóre w posłudze wojenney, jako uczy Art: 1. z Roz: 2. *Czytać one.*

399

Ani tey równey bez różnicy między stanem Swieckim, a Duchownym wolności nie ścisnęła Konst: 1631. za Zygmunta III. stanowiona.

Zakazała ona w prawdzie nabywania Dobr tym osobom, jakiemi są Poddani, Cudzoziemce bez Indygenatu, którzy nie mieli nigdy równości z stanem Rycerskim, ale nie zakazała Duchownym, którzy równości prawa zawsze z tymże stanem Rycerskim używali.

Zachowała ona wolny szafunek Przywilejow Juris Caduci, ale nie inaczey, tylko wedle poprzedniczych praw, a zatym nie na Duchowne Dobra, jako się z nich okazało.

Słowa tey Konst: 1631. vol: 3tio, fol: 666. Titulo: o Dobrach Ziemskich Dziedzicznych.

„ Warujemy to teraznieyszą Konstytucyą, że Dobra Ziemskie Dziedziczne nec modo donationis, nec emptionis, albo hipotecæ, neque quovis obligationis modo, aut aliquo alio jure, napotym dostawane być nie mają, jedno przez te osoby, które żadney w personach swoich preeminencyi nie zaciągając, Juri terrestri mere podlegają, et per omnia gaudent æqualitate & paritate juris & penæ z drugimi Obywatelami Państw naszych. Zostawując sobie wcale Prawo nasze de jure Caduco, inscripto, donato, tak jednak: że te Dobra nam tali modo przypadłe, według tych praw *indigenis mobilibus utriusq; gentis* rozdawać będziemy.

A więc i w tym czasie, przez tęż Konst: wolność Duchowieństwu w nabywaniu i posiadaniu Dobr Ziem: nie była umnieyszoną, ani szafunek Przywilejow Juris Caduci przeciw Duchowieństwu na ich Dobra nie był dozwolony.

Pierwszykroć raz na Seymie Roku 1635 stan Duchowny za niemożny odbywania służby Woienney, a przeto nabywania Dóbr Ziemskich uznany, ale nie od czasu Konstytucyi 1631 za Zygmunta III. stanowioney, jako do Duchowieństwa nie stosowney, lecz od czasu elekcyi Władysława IV. Ru 1632 nastałey.

Słowa Konst: 1635 vol: 3tio: fol: 855 tit: Ordynacya Rzeczypospolitey Dóbr Dziedzicznych.

„ Że napotym inkludując i ten czas przyszły, to jest od dnia szczęśliwey Elekcyi naszey Dobra Dziedziczne Ziemskie od stanu Rycerskiego, ani Donacyami, ani Wendycyami, ani Sukcessyami pod jakimkolwiek pretextem, nie mogą bydź alienowane &c.

Rok 1632. był czasem Elekcyi Władysława IV. Króla Polskiego, od którego czasu Konstucyą rzeczoną 1635. pod jego panowaniem stanowioną, wolność w nabywaniu Dobr Duchowieństwu ujęta została. *Swiadczy o tey Elekcyi Konstytucya* 1632. *Volumine 2do: Folio* 753.

Wszelako tenże sam czas uiętey wolności Duchowieństwu w nabywaniu Dóbr od Ru 1632. niezostał czasem dozwalaiącym szafunku Przywileiow juris caduci na Dobra Duchowne pośledniey przez nich nabywaiące się.

Owszem taż sama Konst: 1635. która zabroniła Duchownym Dóbr Ziemskich nabywania, niedozwoliła brania Kadukow, gdy tylo wolność takowych Dóbr przez Urząd taxowania y za odkładem

summy

summy z taxy wypadaiącey obeymowania krewnym, a jeśliby ci niechcieli, albo niemogli, każdemu nadała.

Słowa dalsze teyże Konst: 1635.

„ Wolno będzie proximioribus consanguineis, albo jeśliby ci lubo nie- „ chcieli, lubo niemogli, każdemu innemu z stanu Szlacheckie- „ go takowe Dobra według taxy, którą Sąd Ziemski cum du- „ obus éproximioribus consanguineis czynić ma, sub nexu ju- „ ramenti, summę ad acta odłożywszy; occupare & retinere, „ jakoby donich per successionem były devoluta.

Folwark zatym Wiażyn części Jesmonowskiey Prawem wieczystym Roku 1640. przez Owsianego po Córce jego do Zakonu wstępuiący PP. Benedyktynkom oddany w lat 5. po Konst: 1635. ulegał wprawdzie regule teyże Konstytucyi taxę y okup naznaczaiącey, ale nieulegał nigdy Przywil iom juris caduci, bo on w ten czas oddany, kiedy ieszcze Prawa niebylo dozwalaiącego szafunku Przywileiow juris caduci na Dobra Duchowne.

Konst: 1669. vol: 5to. fol: 16. tit: Dobra Dziedziczne: nowych fundacyi sine consensu Reipublicae, contra Constitutiones broniąca, nieprzemieniła nadmienioney poprzedniczey Konstytucyi, gdy sposobu wobeyściu się z Dobrami alienowanymi nie zreformowała y pod Przywileia juris caduci tychże Dóbr niepodała: *Czytać.*

Konstytucya 1676. tit: o Testamentach folio 368 przez Konstyt 1677. folio 526. na Litwę reassumowana, alienować Dóbr od stanu Rycerskiego do Duchownego zakazuiąca dozwoliła wprawdzie dochodzić tychże Dóbr y to tylo samym Sukcessorom, ale niedozwoliła nanie brania Przywileiow juris caduci: *Czytać vol: 5to.*

§.

To zaś, wczym wolność nadana taxowania y obeymowania Dóbr za odkładem summy, zarazem dawnością lat 60. przecięto została, u dzielnemi Konstytucyami pod iednymże Panowaniem Władysława *IV. Czytać iedną* Konstytucyą 1633. folio 797. titulo o preskrypcyi Dóbr Szlacheckich przeciw Duchownym dawność do lat 60. utrzymuiącą *drugą* 1635. fol: 859. tit: o dawności Dóbr Szlacheckich przeciw Duchownym W. X. Litt: *trzecią* 1638. fol: 933. tit: declaratio preskrypcyi, w Dobrach Duchownych dawność reassumuiącą.

Otoż kiedy Rok 1700. zamknął dawność lat 60. od daty Prawa wieczystego 1640. PP. Benedyktynkom na Folwark Wiażyn wydanego.

Więc po zapadłey dawności utracone Prawo taxowania y za taxą poszukiwania onego samym nawet Sukcessorom zamknięte zostało.

§.

Konst: 1726. tit: *Warunek de non alienandis bonis od stanu Rycerskiego y mieyskiego do Duchowieństwa:* Pierwszy kroć raz rygor Konst: 1631. o Przywileiach juris caduci na inne przypadki pierwszemi Konstytucyami opisane, zachowany: zarówno na Dobra Ziemskie Duchowne rozciągnęła.

Ale nie od czasu teyże Konstytucyi 1631. zachowuiącey wolny szafunek Przywileiow juris caduci, wedle poprzedniczych Praw, bo tak rozumieiąc, trzeba byłoby rozumieć, że tenże szafunek Przywileiow na Dobra Duchowne, od czasu pierwszey Konstytucyi 1562. przez Konstytucyą 1631. reassumowaney na inne wymienione przypadki stanowioney, dozwolony y na Duchowne Dobra.

A tak znowu rozumieiąc, że od Roku 1562. wolny szafunek Przywileiow juris caduci na Dobra Duchowne rozciągniony, byłoby oczewistym błędem przeciw Konst: uniowey 1569. ubespieczaiącey wszelkie Possesye przeciwko Statutowi pòzniey od Konstytucyi 1562. bo w Roku 1588. stanowionemu wyraznie w Art: 41. z Roz: 3. y 2. z Roz: 8. Duchowieństwu nabywać Dobra Ziemskie dopuszczaiącemu. *Czytać Art:*

Reassumınowała powtóre taż Konstytucya 1726. pierwsze Konstytucye 1635. 1669. y 1676. zakazuiące alienacyi Dóbr Ziemskich do stanu Duchownego, ale od czasu nastania ich, niepoddała Dòbr alienowanych pod Przywileia juris caduci, bo ich reguł wpoprzedzonoch alienacyach wzgłędem taxowania, y zaodkładem summy z taxy wypadaiącey Sukcessorom obeymowania niezreformowała, bo znowu reassummuiąc one, Konstytucyow przez dawność lat 60. przy stanie Duchownym Dobra utrzymuiących niezniosła, a niereformuiąc, ani dawności przepisaney, przeszłe alienacye od upadku zachroniaiącey nieznosząc, niechciała mieć poprzedniczych alienacyi za podpadaiące pod Przywileia Juris Caduci.

Słowem, taż Konstytucya 1726. rozciągnowszy rygor Praw poprzedniczych na przyszłość, a nie na przeszłość alienowanych Dóbr, że postanowiła wolny szafunek Przywileiow Juris Caduci, nie na przeszłe ale na przyszłe alienacye, niepotrzebuie tłumaczenia, dość sama w sobie jaśnie się tłumaczy.

Nayprzd: Przez dokładne na intytulacyi wyrazy: *Warunek de non alienandis bonis od Stanu Rycerskiego y mieyskiego do Duchownego.*

Powtóre: Przez słowa konkluzyą zakazu nie alienowania Dóbr zamykaiące: „ Przato reassumuiąc pomienione Konstytucye, ca„ vetur, aby żaden nieważył się *qualicunq; ticulo* Dobra Ziemskie „ lub Mieyskie do stanu Duchownego (*excepta fundatione de nova* „ *radice*) *non nisi prævia* pierwiey *Constitutione* na Seymie avelle„ re, alias *takowe actus pro nullis, ac irritis* deklarujemy, y wszel„ kie takowe Dobra *ad dulationem cujuscunq; nobilis confiscationi subja*„ *cere* maią, których połowa delatori, a druga połowa ad destri„ butivam justitiam nostram jure caduco personæ nobili confe„ rendo należeć ma.

W pierwszey: Na instancyi przestrodze *de non alienandis bonis* wykład prawa zamknięty, komuż może być trudny do poięcia, że nie rozciąga się na przeszłość, tylo na przyszłość, kiedy tego nie ma *& de alienatis bonis.*

W drugiey: Na konkluzyi prawa zamknętey przestrodze: *cavetur aby nie ważył się avellere* ten równie dokładny wyraz, komuż może być tak ciemny? żeby pozwolił: iż on służy y na przeszłe alienacye, kiedy tego niema; cavetur, aby nie ważył się stan Duchowny bona ante hanc legem acquisita manutore.

Porządnie przeto myśląc zgodzićby się na to sam Buharewicz powinien, że Przywiley jego juris Caduci, nie wedle Konstyt: 1726. ale przeciw jey przepisom na Wiażyn części Jeśmanowskiey, jako przed tąż Konstytucyą laty 86. pierwo przez PP. Benedyktynki zapossydowaney, niewolnie y występnie wyprawiony.

§.

A tym jeszcze występniey, że uproszony tenże Przywiley przez tego, który należąc do sprawy y maiąc powierzone sobie Dokumenta na obronę Dòbr Wiażyna od pretensyi y procederu Zyżemskich, użył onych przeciwnie ku dellacyi swey na prześladowanie tych, którym przez obowiązek winien był dochować przysięgą zaręczoną wierność, y starać się w Procederze z nimi o koniec kłòtni, nie zaś nowe do niey tworzyć pretexta.

Nie-

Niema więc Przywiley juris Caduci na Dobra, przed Konstyt: 1726. Pannom Benedyktynkom nadane, y przez nich zapossydowane wyprawiony, żadney w prawie posspolitym od upadku wymówki, bo (jako się okazało) też same prawa, które na twierdzę Kaduka przez Buharewicza zażyte, pierwszym są na ruinę y znikczemnienie onego prawidłem.

§.

Oprócz ogulnych praw, z których się nikczemność Przywileju, a legalność possessyi wieczystey PP. Benedyktynek Wiażyna, jako przed ustanowieniem Prawa Kadukowego nastałey dowiodła, szczegulnym nadto Prawem Aktorstwo tychże Panien Benedyktynek Dóbr Wiażyna ze wszystkiemi przynależnościami stwierdzone y do Funduszu onych na Dobrach Dzisnie y Ostrowcu, późniey przez Paca Podkomorzego Litew: uczynionego, inkorporowane zostało.

w Słowiech Konst: 1775. na kar: 664.

„ Fundusz Panien Benedyktynek Wileńskich przez Urodzonego Fe„ lixa Paca Podkomorzego W. X. Litew: na Dobrach Dzisna y „ Ostrowiec cum omnibus attinentiis *w Oszmiańskim y Brasław*„ *skim Powiatach*, *Wiażyn cum omnibus attinentiis w Mińskim*, Halin z „ Porudominem (non involvendo części tegoż Porudominia do „ Aktorstwa WW. Horainow należącey) w *Wileńskim Wojewó*„ *dztwie* leżących, authoritate præsentis conventus approbuje„ my, & immunitatibus Ecclesiasticis inkorporujemy, salvis „ oneribus Reipublicæ.

Otoż, kiedy oprócz dwóch excepcyi, jedney część Porudominia Horainowskiego, drugiey ciężary Rzeczypospolitey wyłączających, z pod approbaty na całość Aktorstwa Wiażyńskiego w Mińskim położonego rozciągnioney, żadney naymnieyszey części tegoż Wiażyna nie wyjeła taż Konstyt: Ru 1775.

Niema więc powtóre w prawie szczegulnym obrony Przywiley juris Caduci Buharewicza na część Jeśmanowską tegoż Wiażyna, jako przed tąż Konstyt: 1775. laty 135. pierwo prawem owsianego Roku 1640. y następnymi munimentami, mianowicie: Dekretem Kompromissarskim Roku 1770. do całości tychże Dóbr inkorporowaną.

§.

Ani za nim Dekret Ziemski Miński wart jest pochwały, który tęż część Wiażyna Buharewiczowi dessensorowi Aktorstwa Wiażyńskiego Panien Benedyktynek y razem nie przykładną dellacyą z Przywilejem biorącemu, przez inekwitacyą postąpić y znim niby spólnikiem dzielić się tymże Wiażynem nakazał ze trzech następnych przyczyn.

§.

Rozebrać one wszczegulności, co też wnich jest prawnego? y słusznego względem uznaney Buharewiczowi inekwitacyi do części Wiażyna y naznaczoney exdywizyi?

§.

Pierwsza przyczyna Dekretu położona w tych słowiech: „ My Sąd „ Ziemski Województwa Mińskiego z Praw Narodowych wia„ domością przekonani, iż Konstyt: 1778. Ru Miesiąca na czele „ datę 5. 8bra sześcio-niedzielnym ciągiem poniżey trwaiąca od „ 5. 8bra ad numerum 6. niedziel poniższych, dzień 16. 8bra za„ mykać w sobie powinna, ac ex respectu wniesioney oppozy„ cyi dobrą y mocną być uznawszy.

Przez tę przyczynę w ciemnych terminach opisaną, daie Urząd domyślać się o swoim przekonaniu, iż Konstytucya 1778. poźniey nastąpiła od Przywileiu w dniu 16. 8bra Roku 1778. wyprawionego.

Łatwo temu można wierzyć, że w tym rozumieniu Ziemstwo Mińskie niezbłądziło, w czym i dysputa niezachodzi, że Przywiley Buharewicza uprzedził Konst: 1778. szafunek Przywileiow juris Caduci nowym sposobem okryślaiącą.

Ale się bardzo pomyliło, stosuiąc Konst: 1778. do twierdzy Przywileju Buharewicza, gdyż on nie uprzedził Konst: 1775. szczegulney, Aktorstwo Wrażyna w całości dla PP. Benedyktynek zatwierdzaiącey, bądąc trzema laty późnieyszym Przywileiem.

Konst: 1778 *Titt: Kaduki* przawda, że jest późnieysza od Przywileju Buharewicza, ale ona ani reguł Konst: 1726. na przyszłość alienacyow, a nie na przyszłość Kaduki stanowiącey, ani szczegulney Konstytucyi 1775. utwierdzaiącey Aktorstwo Wiażyńskie nie zniosła, nie zreformowała, ani Przywilejow siebie poprzedzaiących nie utwierdziła, owszem wedle dawnych Praw one rozpoznawać nakazała i pod Kognicyą Sądową oddała.

Słowa Konst: 1778.

„ To jednak waruiąc, ażeby Przywileja Nasze do dnia dzisieyszego na Kaduki wyszłe, po przyzwoitym w przód in foro competenti rozsądzeniu, zupełny swoy wigor podług Praw dawnieyszych zachowały.

W Zadnym Prawie dawnym nie ma tego, żeby na Aktorstwo Seymem ztwierdzone Kaduki wyprawiać godziło się, jako uczynił Buharewicz, wyprawuiąc Kaduk na część Aktorstwa Wiażyńskiego szczegulną Konst: 1775. utwierdzonego.

Ani tąż Konst: 1778. Sąd właściwy dany na to, żeby dzieło Seymowe przesądzał i z pod niego za Kadukami bezprawnymi Dobra odeymował, jak uczyniło Ziemstwo Mińskie, odeymuiąc część Wiażyna PP. Benedyktynkom z pod Konst: 1775. całość Wiażyna przy Aktorstwie onych utrzymuiącey.

A więc pierwsza przyczyna Dekretu do rekognicyi Przywileju Juris Caduci z Konst: 1778. wzięta, jako zawodna, sama siebie pospołu z Przywilejem przeciw szczegulney Konstytucyi wziętym, ruynuje i niszczy.

§.

Druga przyczyna Dekretu: w tych zamknięta wyrazach: „ Konstytucya oraz 1775. Roku Fundusz ztwierdzaiąca, iż non invalidat Konst: 1726. Roku alienationem broniącey i powyższe Konstytucye reprodukuiącey.

Na co odpowiada się:

Prawo pierwsze ustaje być Prawem, gdzie póżnieysza Ustawa Seymowa przepisy swoie w odmiennym rozporządzeniu rozciąga; tak naucza Konst: Coronationis 1764. *Titt: o Gleytach.*

Konst: zatym 1726. *Titt: de non Alienandis bonis*: Ustanawiaiąca Kaduki na przyszło, ale nie na poprzedzaiące oną alienacye, choćby dopomagała przyczynie Dekretowey utrzymuiącey Kaduk Buharewicza, rozciągaćby się nie mogła do Aktorstwa Wiażyna, jako późnieyszą szczegulną Konst: 1775. zatwierdzonego, a przeto

to od wszelkiey dysputy z pierwsnych Prawa przepisow wyłączonego.

A więc z drugiey przyczyny Kaduk Buharewicza, a za nim Dekret Ziemski Miński nie ma żadney od upadku ochrony.

§.

Trzecia przyczyna Dekretu z następnego złożona Augumentu: „
„ Et quod Magis deseniendo, iż Kancellarya Ministrow-
„ ska Przywileju tegoż (jeśliby był przeciwko Konst:
„ 1778. otrzymany) jako wiadoma czynności Seymowych,
„ ztwierdzać i Pieczętować niemogłaby, a tak Jurament,
„ do ktòrego WJP. Buharewicz Rotmistrz Starodubowski
„ zabierał się: *Natym*, Jako Przywiley przez onego expor-
„ towany przed datą Konst: 1778. abhinc Przywileja Juris
„ Caduci umarzaiącey, potrzebnego być nie widząc, libe-
„ ram WJP. Buharewiczowi Rotmistr: Starod: Inequitatio-
„ nem do Wiażyna &c.

§.

Co do Konst: 1778. że ona pòźnieysza od Przywileiu Buharewicza w dniu 16. 8bra 1778. wyprawionego, i że w tym Jurament niepotrzebny, już się na to odpowiedziało przy rezolucyi na pierwszą przyczynę, iż z niey próżny Argument Ziemstwo uformowało do rekognicyi Przywileju Buharewiczowskiego, kiedy taż Konst: 1778. Przywilejow poprzedzaiących nie stwierdziła, ale pod Kognicyą Sądową, wedle Praw dawnych oddała i Kon: szczegulney 1775. Aktorstwo Wiażyńskie ztwierdzaiącey nie naruszyła.

Zeby zaś Pieczęć Ministeryi potwierdzała Przywileja, i żeby zapieczętowanie onych od Kognicyi Sądowey i upadku zachraniało: to rzecz osobliwsza, z jakiey wiadomości Prawa wzięta? a wedle którego wszystkie Pieczętowane Przywileie byłyby nieporuszone.

Art: 5. z Rodz: 3. nie na Pieczęć, ale na rzecz Przywilejem obiętą uważać i z rzeczy samey wedle Prawa Kognicyą czynić do twierdzy, lub znikczemnienia onego nakazuje i tegoż rzeczona Kon: 1778. pod Kognicyą Sądową Przywileja podaiąca wyciąga. *Czytać.*

A więc trzecia przyczyna dwóm pierwszym podobna, podobny ściągnąć powinna skutek na upadek Przywileju pospołu z Dekretem Ziemskim Mińskim przez moc i Exekucyą Konst: szczegulney 1775. Aktorstwo Wiażyńskie PP. Benedyktynek stwierdzaiącey.

§.

Argumentuie Buharewicz mòwiąc, że Fundusz na Wiażyn Pacowski, ale nie nadanie od Owsianego Wiażyna Jeśmanowskiego Konst: 1775 potwierdziła, a zatym Jeśmanowski Wiażyn approbatą Konstytucyiną nie zaięty, pod Przywilay Juris Caduci podpadać powinien.

§.

Dowcipny wniosek, ale nie regularnie u Sądu zażyty, kędy nie przemyslem bez fundamentu, ale pismem dowodzić każe Statut w przepisach swoich Art: 72, 77 y 82 z Roz: 4.

Fundusz Pacowski, że nie na Wiażynie, ale na Dziśnie y Ostrowcu uczyniony, *świadczy o tym.*

405

1692 Juli 14 Dattny, tegoż Roku y Mieśiąca, dnia 15 w Trybunale Duchownym przyznany zapis Fundufzowy. *Czytać.*

Na ten też, a nie inny Fundufz ftanęła Konft: 1775, approbuiąca ony, która od tych zgodnych z Fundufzem poczyna fię wyrazow — „ Fundufz PP. Benedyktynek Wileń: przez Urodz: Fe„ lixa Paca Podkomorzego W. X. Litt: na Dobrach Dziśnie y „ Oftrowiec cum omnibus attinentiis w Ofzmiańfkim y Brasławfkim Powiatach, &c. approbniemy.

Czytaiąc zatym Konft: 1775 Wiażyn z przynależnościami w Wdztwie Mińfkim położony, przy Aktorftwie PP. Benedyktynek utrzymuiącą, pofpołu z Dobrami Dziśną y Oftrowcem wedle Fundufzu Pacowfkiego, jedno z dwóyga trzeba obrać Buharewiczowi za Przywileiem do Wiażyna pretenfyą ścielącemu, albo okazać inny Wiażyn w Mińfkim y na ony Fundufz Pacowfki wedle argumentu włafnego na fkutek teyże Konft: Wiażyn w Mińfkim przy PP. Benedyktynkach utrzymuiącey, albo nie okazuiąc Wiażyna Pacowfkiego, ani onego Fundufzu, odftąpić argumentu, jako krzywo uformowanego przeciw pifmu ze ftrony PP. Benedyktynek złożonemu y zgodzić fię, że tego, a nie innego Wiażyna przez Konft: 1775 ztwierdzone PP. Benedyktynek Aktorftwo, którego część jeft przez Buharewicza Przywilejem jego po approbacie Seymowey nie [illegible]ularnie zakwestyonowana.

Wiażyn równie tąż Konftytucyą przy Aktorftwie PP. Benedyktynek zachowany, żeby należał kiedy do Aktorftwa Paca, albo żeby przez Paca drugim Fundufzem był nadany PP. Benedyktynkom: jakiż na to dowod Buharewicz złożył? y z którego pifma doczytał fię Pacowfkiego Wiażyna? albo onego na Wiażyn Fundufzu? kiedy Konft: nie o dwòch Pacowfkich Fundufzach wzmiankuie, ale o jednym na Dziśnie y Oftrowcu uczynionym.

Na całość Aktorftwa PP. Benedyktynek Dòbr Wiażyna tąż Konft: 1775 niewzmiankuiącą od kogo im fię doftał, a zarówno z Fundufzowemi Pacowfkiemi Dobrami dla nich tenże Wiażyn potwierdzaiącą, komportacya Dokumentow przez nich z Inftancyi Zyżemfkich, Ogińfkiego Woiewody Trockiego, y famego Buharewicza w Ziemftwie Mińfkim decydowana, a przez PP. Benedyktynki dopełniona y wiernie zaprzyfiężona, naydoftateczniey też prawdę Ewinkowała, że w całości, ani w części Aktorftwa PP. Benedyktynek Wiażyna, nie było nigdy Pacowfkim Aktorftwem, przez niego nadanym.

Gdy przeto nie ma Pacowfkiego Wiażyna, ani Funduszu żadnego od niego na Wiażyn okazanego, nie przyftoi na fprawiedliwy sentyment inaczey nie tylko mòwić, ale ani myślić: żeby approbata Seymowa zaięła inny Wiażyn, którego nigdy PP. Benedyktynki nie miały i nie maią, procz tego, ktòry w Ich Dokumentach, w Ich Aktorftwie i Poffeffyi znaydował fię pod czas approbaty Seymowey.

w Dokumentach zaś, Aktorftwie i Poffeffyi: że innego Wiażyna Panny Benedyktynki nie miały w czafie teyże approbaty Seymowey, prócz tego, który im fię doftał w części jedney z nabycia Roku 1626. od Wituńfkich i przykupli Roku 1626. od Pawła Jeśmana, w części drugiey z nadania Roku 1640. od Owfianego, i że tego jednego Wiażyna z wynieśionych częściow wiedno fpłyconego od oftatniego Prawa Owfianego Roku

ku 1640. do Konst: 1775. były Aktorkami i Possessorkami PP. Benedyktynki, poświadczyły w Produkcie złożone zapisy, Dekreta i dalsze Munimenta ten ieden Wiażyn 135. laty przed Konst: 1775. zapossydowany w jednym obrembie i ograniczeniu opowiadaiące.

Ten więc, a nie inny Wiażyn był przyczyną proszenia na Seymie approbaty, i na ten też, a nie inny Wiażyn dana Seymowa approbata pospołu z funduszem Pacowskim na Dziśnie i Ostrowcu uczynionym.

A więc, próżny Argument z Pacowskiego funduszu, kiedy w nim nie ma Wiażyna, i kiedy Aktorstwo Wiażyna Konst: 1775. zatwierdzone z udzielnych Praw pomienionych PP. Benedyktynkom dostało się.

§.

Ani to powinno zastanawiać znaiącego moc dzieła Seymowego i powagę onego, dla czego jeden fundusz Pacowski (który Dzisnę i Ostrowie oddał Pannom Benedyktynkom) na czele Konstyt: 1775. położony? a dla czego na Dobra Wiażyn i Poradominie w teyże Konstyt: równą approbatą PP. Benedyktynkom daiącey, nie specyfikowane ich munimenta?

Seym, który Naywyższą w Kraiu władzę reprezentuie, i stanowi Prawa, niema przyczyny z czynności swoich tłumaczyć się przed Obywatelami, dla czego im takie daie przepisy, bo ich powinnością jest słuchać, zachowywać i wykonywać też przepisy Seymowe, ale nie interpretować wedle własney myśli i potrzeby, tak jest wyrok.

Konstyt: 1775. *na karcie* 803.

„ Podobież wszystkie i wszelkie Akta, jako to sancita assygnacye „ &c. i wszelkie dyspozycye Konfederacyi, pod którey „ węzłem Seym teraznieyszy odprawiliśmy, approbuiąc i „ ratyfikuiąc, aby żadney wątpliwości, interpretacyi, a „ tym barziey kwestyi nie podlegały i na zawsze nie poruszone i Exekwowane były, pod karą contra Convulsores „ legum opisaną, waruiemy i ubeśpieczamy.

Nie na to więc uważać należy, wszystkie? czyli nie wszystkie w Konstyt: specyfikowane Munimenta Prawne? czyli nie prawne ich pierwiastkowe było nastanie? bo to wszystko od stanow Seymuiących zależało, od których żądano approbaty, weyrzeć w szczegulności i zatrzymać żadną approbatą, lub bez weyrzenia na nie dać potwierdzenie.

Ale to być powinno na rozwadze, jakie Dobra w approbacie Seymowey specyfikowane, a jakie w niey przez szczegulną specyfikacyą wyłączone.

Otoż kiedy żadna częć Dóbr Wiażyna w Aktorstwie Panien Benedyktynek zostaiących, na którey dana Seymowa approbata, oprócz części Porudominia, nie została wyłączona.

Więc nie wolna oney interpretacya do wydobycia jakieykolwiek, bądź części tegoż wiażyna z pod ogulney Konstytucyiney approbaty, bo Aktorstwo Wiażyna całego Panien Benedyktynek tak jest mocne i gruntowne, jako sama Konstytucya, która też Aktorstwo Wiażyńskie przez Panien Benedyktynek w całości zachowane.

Chcieć zatym części Dóbr Wiażyna od całości onych Konst: 1775. zatwierdzoney odłączenia, jak żąda Buharewicz, i jak uczyniło Ziemstwo na żądanie jego decyduiąc Exdywizyą, jest to chcieć nie tylko interpretacyi dopuszczania, ale razem wyniszczenia skutkow teyże Konstytucyi, czyli przemiany oney Dobra Wiażyn w całości zatwierdzaiącey.

Ale jak o to Buharewicz śmie tentować na Trybunale? wiedząc dobrze, że Trybunał, nie na przemianę Prawa, ale na Exekucyą onego jest Sądem.

A więc Przywiley Juris Caduci Buharewicza pospołu z Dekretem Ziem: Mińskim przez Exekucyą szczegulney Konstytucyi naganiony i znikczemniony być powinien, do czego powaga.

Art: 5. z Rozdz: 3. w słowiech:

„ A gdzieby co otrzymano i wyszło jakimkolwiek obyczaiem przeciw temu stanowi, to z Prawa i Sądu sprawiedliwego przez Nas i Potomki Nasze, za Radą Rad Naszych W. X. Litt: na stronę odłożono, i wniwecz obrócono być ma. A przeto Przywileiow tak w pospolitości, jako i każdemu z osobna, nie mamy i nie będziem moc dawać przeciw temu Statutu i Artykułow w nim opisanych. A któreby przed tym wyszły, i potym z Kancellaryi Naszey po wydaniu tego Statutu, od Nas przez kogokolwiek otrzymane były, takowych my i Potomkowie Nasi trzymać nie chcemy, ale z Prawa i Sądu kassować i wniwecz obracać będziemy.

Konstytucya w ostatku poźnieysza od Statutu 1633. volum: 3tio. fol: 810. nietylko Przywileia ad malla narrata otrzymane kassować, lecz zarazem karać otrzymuiącego płaceniem 1000. złł: udysponowała. *Czytać.*

Punkt Drugi.

Względem kondemnaty Trybunalskiey przez W. Buharewicza na Pannach Benedyktynkach ex motivo illicito uzyskaney, pen za zły przewod Prawa, niemniey względem wykroczenia ex Offitio patrocinii, tudzież Rehabicyi Części Wiażyna za tąż kondemnatą przez tradycyą zaiętey, Inkwizycyi, kalkulacyi i weryfikacyi szkod, niemniey warunku wieczystey Panien Benedyktynek Possessyi Wiażyna wedle Konstytucyi 1775. kończy się na przyczynach i prożbach wedle przepisu Prawa Produktem skonkludowanych. A tu się tylko dołącza Dekret Kommissarski Roku 1616. między Sapiehą Starostą Wileyskim, a Wituńskim prawodawcą PP. Benedyktynek od Starostwa Wileyskiego odgraniczaiący Wiażyn Wituńskich, i do ich Wiażyna przysądzaiący karczmę i młyn przez Buharewicza pospołu ze Wsią Jesmanowcami tradycyą zaięte.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0025471

